

Stephen Dixon, *Carrers i altres relats*, traducció de Ferran Ràfols, La Segona perifèria, Barcelona, 2023, 180 pp.

La perversitat imaginativa

Si alguna cosa crida de seguida l'atenció de *Carrers i altres relats*, d'Stephen Dixon (Nova York, 1936 – Towson, 2019), és que el començament de cada un dels contes reunits aquí col·loca el lector en un estat d'alerta, com si el cop al cap de la primera frase, o la pura acció de les escenes inicials, ja l'avisessin que està a punt de submergir-se en un món on el pitjor sembla que estigui condemnat a desencadenar-se perquè sí: a “Un paio enamorat” algú neguitosament alterat pica amb el puny una porta després de trucar el timbre, i, tot seguit, davant de la negativa de la dona a rebre'l, hi clava unes quantes puntades de peu; a “Històries de la 14” un tal Eugene Randall es posa una pistola davant la boca i dispara; a “La firma”, en una habitació d'hospital, un home es queda sol davant de la seva dona morta i li fa un petó a les mans, i, en una altra habitació d'un altre hospital, a “Tall, un pacient està a l'espera que li amputin una cama per sota el maluc; a “L'intrús” un marit entra tan rutinàriament com sempre a casa seva i es topa amb un desconegut que està violant la seva dona. Arribat a aquest punt, quan s'enceta el pròxim conte, el que dóna títol a l'antologia, i se sap que el narrador entreté el temps mirant un home i una dona aturats en una cantonada, o, quan en el següent, “El rellotge”, se sent la veu d'un captaire demanant una moneda a un transeünt, el lector ja no s'estranya gens en descobrir-se conjecturant quina mena de desgràcia s'hi està covant, quina malèvola perfecció ha tramet la coincidència; tampoc se sorprèn d'intentar imaginar la mena de desventura que es forjarà a “Adeu a l'adeu” a partir del moment que una dona no accepta el regal d'aniversari que li té preparat el seu marit, què pot obligar al pare del protagonista d’“Hora de marxar” –una de les joies d'aquesta antologia de joies- a seguir-lo obstinadament com una amenaça arreu on vagi, o el tipus de violència que s'encarregarà d'aniquilar al protagonista d'un dels contes més ambigus del recull, “La carta”. També sembla inevitable que *Carrers i altres relats* es tanqui amb un conte, “El rescatador”, on tan bon punt s'inicia el protagonista “sent gent que crida, els mira, mira el lloc que miren i assenyalen, veu una criatura dreta sobre una cadira al costat de la barana d'un balcó, a una altura de deu pisos” i el lector comença a patir.

En els contes de *Carrers i altres relats*, sens dubte, hi batega arreu la violència moral, s'hi escampen sense treva els accidents i les malalties, els suïcidis i la mort semblen cavalcar rere qualsevol personatge com una ombra inesquivable i apocalíptica, i tanta brutalitat i tanta tragèdia acaba afectant l'ànim del lector, és cert, però no és menys impactant que Stephen Dixon transporti la duresa de cada argument cap a la vessant de l'humor, que irromp en els textos com si fos una clàusula necessària per elevar encara més amunt la desolació i l'angoixa, la desesperació emocional, l'enuig de la tristesa: els personatges d'Stephen Dixon –picarescos o cretins, són uns homes solitaris vagament desorientats en una gran ciutat vista com un espai de terror mut- semblen estar empresonats en el cercle infranquejable d'una mentalitat inflexible, víctimes de la seva pròpia i intransigent tossuderia –el protagonista d’“Un paio enamorat” vol entrar tant sí com no al pis de la seva ex-dona i el de “Tall” no es conforma una sola vegada a intentar suïcidar-se-; no són, tampoc, gaire conscients de la seva imperícia pràctica en el moment d'encarar-se a les adversitats, de la seva poca traça per resoldre qüestions quotidianes d'ordre mínim –els protagonistes d’“La firma”, “El rellotge” i “El

rescatador” s’assemblen bastant a uns incompetents vitals-; i a vegades, també, com a “Adeu a l’adeu” o a “Hora de marxar”, apareixen com uns àngels acabats de caure enmig d’un malson on una anècdota tremendament quotidiana es regeix per una sèrie de lleis absurdes en què els fets es van relacionant a través de la dissonància entre les causes i les conseqüències. La comicitat segons Stephen Dixon seria un viacrucis ininterromput on les mateixes paraules i els mateixos gestos es van succeint en un continu que va creixent fins al paroxisme per fer-se insuportablement dolorós i tràgicament còmic. A l’entremig, com una pausa il·lusòria entre tanta devastació, hi figuren unes diminutes illes de calma de la fràgil, exacerbada i inútil vocació de compenetrar-se de la manera més idònia amb les circumstàncies .

I és aquí on el lector localitza el tercer element que el sedueix sense pausa al llarg de *Carrers i altres relats*, la manera amb què Stephen Dixon l’enxarxa representant la tragèdia i la comicitat de cada trama gràcies a un estil sense floritures i a una escriptura sense ornaments que un crític nord-americà va descriure com “una prosa en roba interior”. A pesar d’enfrontar-se a tantes situacions dements i dures, a pesar del patetisme glacial que recorre el nervi de cada trama, el que s’imposa pàgina rere pàgina, sense que enlloc hi figurei ni una sola comparació llampant ni cap metàfora cridanera, és una rara sensació de “lleugeresa” i d’agilitat, com si s’escoltés un discurs d’una fonda oralitat –i aquí cal destacar la feinada exemplar duta a cap pel traductor, Ferran Ràfols, que aconsegueix que cada frase Stephen Dixon soni tan cristal·lina com una aigua neta. I, a pesar que des del principi fins el final no s’oculta la voluntat radical de l’autor d’experimentar amb les fórmules narratives –la digressió no hi és mai absent, es recrea sibil·linament en el goig de desordenar la trama, els fils argumentals adopten un caràcter cal·lidoscòpic, l’ús del flux de consciència adquireix un to del tot particular, un mateix narrador pot oferir versions oposades d’un mateix fet viscut per ell mateix i, al final, descartar-los tots, els diàlegs sovint semblen postil·les al teatre d’Ionesco-, el lector llegeix cada conte com si estigués escrit per un mestre del segle dinou. No deu ser en va que en una entrevista Stephen Dixon hagués afirmat el següent: “Txèkhov probablement deu ser l’escriptor més gran de tots els temps (...) Una i una altra vegada m’enlluernen els efectes que aconsegueix. El llenguatge i els personatges i el diàleg i les trames i els finals, aquests finals superbs. Les seves pinzellades en els paisatges, veloces però tan visualment intenses... Un mestre”, unes paraules que el lector de *Carrers i altres relats* automàticament farà seves per aplicar-les a aquest immens contista, a freq de la perversitat imaginativa, que és Stephen Dixon.

